

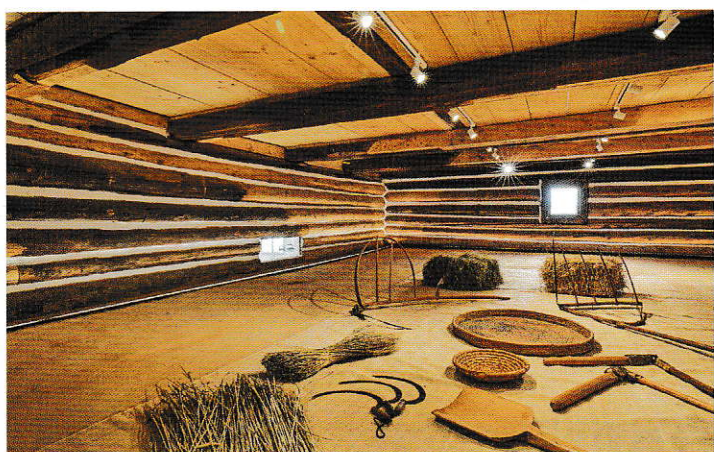
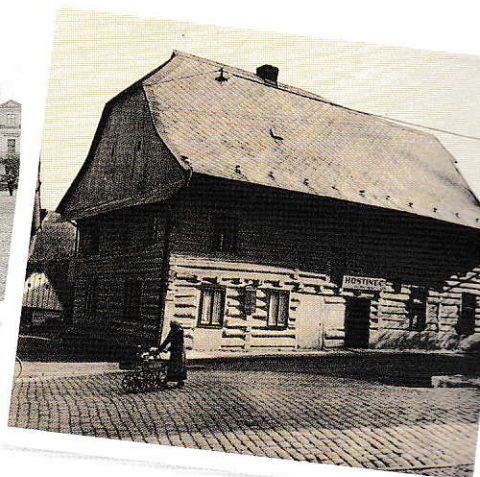

Úpická Dřevěnka *znovu žije*

Připravila (red) • Foto Město Úpice a NPÚ

Přesně 460 let od první písemné zmínky oslavila v loňském roce unikátní celodřevěná stavba někdejšího hostince v Úpici u Trutnova. Její jedinečnost spočívá v tom, že je jedním z nejstarších a největších českých maloměstských dřevěných domů, který se dochoval relativně úplný a autentický. Ke svým narozeninám dostala Dřevěnka dárek nejcennější – nový život. Cesta k němu byla ale velmi dlouhá a trnitá.

Dřevěnka je dokladem konstrukčního mistrovství našich předků a zároveň unikátním dokladem o podobě a funkčních částech takzvaných třídlých raně novověkých maloměstských domů. První zmínka v gruntovních knihách pochází z roku 1559, kdy se dům využíval jako hospodářská usedlost. Podle dendrochronologického průzkumu prováděného v rámci rekonstrukce je však současná podoba poněkud mladší – kmeny použité ke stavbě Dřevěnky se kácely v letech 1604 a 1608. V roce 1735 koupila objekt obec a zřídila v přízemí hostinec, který byla provozován, s několikerou výměnou vlastníků, až do roku 1990. „Právě jako hospoda se Dřevěnka zapsala do úpických dějin nehlouběji,“ říká ředitelka úpického muzea Jana Nešněřová. „Celé generace štamgastů zde pravidelně vysedávaly, celé generace kluků sem chodily tátům připomínat, že mamky vzkazují, ať už jdou domů, a když druhá půle dvacátého století znáso-

Mezi patrem
a půdou
se nachází
hospodářské
mezipatro
s expozicí
zemědělského
nářadí

bila úpický průmyslový boom založený velkými podnikateli už o století dříve, scházeli se zde vahaři i textiláci, aby spláchli půllitrem piva prašný pracovní den ve fabrice.“

Novověká historie domu nepřála

Ještě o deset let déle obývala byt v patře rodina Jindřicha Kuťáka, jehož předkové dům koupili na konci 19. století. Následně stavba po desetiletí chátrala, ačkoliv Jindřich Kuťák neúnavně upozorňoval instituce na její špatný technický stav i na škody způsobené provozem tehdejšího podniku Restaurace a jídelny, který v objektu „hospodařil“ od padesátých let. Po marném boji za záchranu usedlost prodal holandské rodině, která však realizovala jen velmi málo z proklamovaného velkorysého programu kulturního a muzejního využití.

„V roce 2007 se podařilo městu Úpice Dřevěnku získat do svého vlastnictví,“ vzpomíná Jana Nešněrová. „Přestože její technický

Současný stav Dřevěnky po rekonstrukci

Detail krovové konstrukce s novou krytinou – ručně štípaným šindelem

Někdejší lokál s opravenými původními kamny

stav nebyl úplně dobrý, povedlo se ji ve spolupráci s občanským sdružením (dnes zapsaným spolkem) Chalupění otevřít veřejnosti. Už za dva roky ale musel být objekt pro veřejnost uzavřen kvůli havarijnímu stavu, přesto se však v roce 2010 Dřevěnka stala národní kulturní památkou.“

Deset let postupných oprav

Celková obnova objektu byla v roce 2009 zařazena do Programu záchrany architektonického dědictví.

Nejdříve byly v letech 2009–2012 obnoveny roubené konstrukce vnějšího pláště a povalové a trámové stropy, dodržen byl způsob opracování prvků v různých vývojových obdobích. V letech 2017–2018 byla náročná obnova zdárně dokončena i díky tomu, že město Úpice získalo důležité finanční prostředky z IROP. Střecha byla pokryta krytinou z dřevěného štípaného šindele. Vnější i vnitřní stěny byly původně opatřeny vápennými nátěry, které se však podařilo obnovit pouze v interiérech, protože zvenku byly trámy opatřeny nátěrem motorového oleje, jak bylo v 70. letech běžné, a na takový povrch již nebylo možné vápenný nátěr nanést.

Původní pivovod zachovaný ve sklepe

Mistrovské dílo tesařů i restaurátorů – krovová konstrukce, vyšší než dvě obytná patra Dřevěnky

Stěny roubení jsou provedeny z nehraněného řeziva, tzv. „kuláčů“ dosahujících délky téměř 20 m a mohutnosti jejich průměru až 30 cm. Je to jedna z mála staveb v celé ČR, která byla postavena z kuláčů a zároveň nepřetržitě až do nedávných let obývána.

Cenná a jedinečná

V rámci technologií použitých při rekonstrukci Dřevěnky zasluhuje ocenění přísné dodržení historických postupů – od použití ručně přitesávaných kuláčů základní roubené konstrukce těla budovy po ručně štípaný šindel při maximálním zachování těch původních materiálů, které bylo možno zachránit. Historické postupy byly dodrženy i při zpracování vymazávek mezi trámy, bílení příslušných interiérových částí vápennými nátěry a například při úpravě hlinitých podlah (v příslušných částech objektu) atd. Zcela jedinečná je kombinace těchto postupů s požadavky moderního muzejnictví (skryté podlahové topení v přízemí budovy, speciální vytápění cirkulujícím vzduchem v patře).

Dnes je v přízemí umístěna přednášková místnost muzea a informační centrum. V prvním nadzemním podlaží se návštěvníci v expozici městského muzea a galerie seznámí s podobou interiérů i věcí lidového charakteru z druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století. V podkroví je instalována výstava fotografií mapujících průběh rekonstrukce.

Jeň obdivuhodné zkušenosti tesařů skutečně zachránily Dřevěňku pro další generace.

Roubené stěny bílené vápnem

1

Realizace proměny: 2008–2018

Investor: město Úpice;
Ministerstvo kultury ČR;
Královéhradecký kraj

**Další partneři realizace
proměny:** Městské muzeum
a galerie Julie Mezerové v Úpici

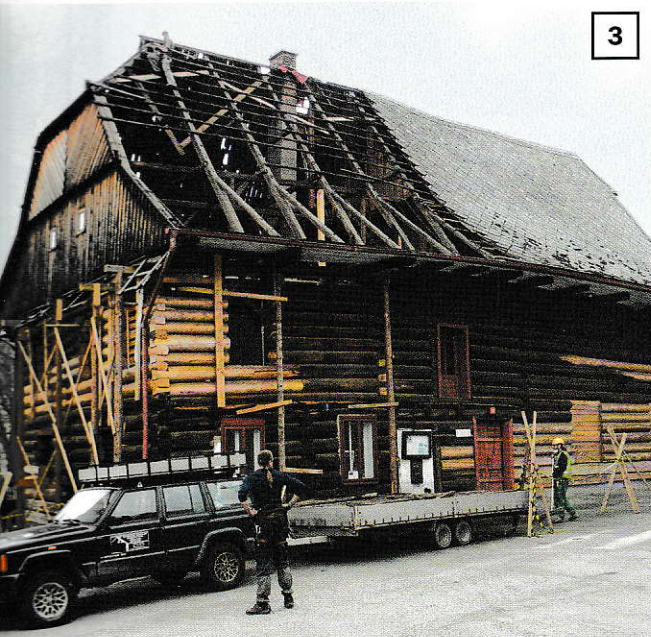
Projektant: Lubor Grund

Realizační firma: Martin
Zeman – TES 98;
MARATONSTAV a.s.

Celkové náklady: cca 20 mil. Kč

2

3

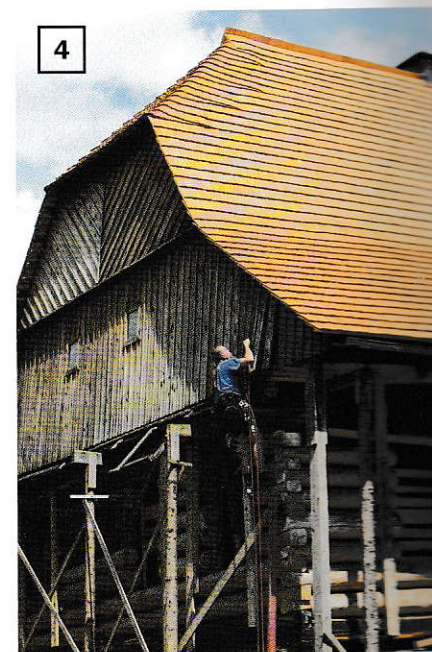
1, 2 Při výměně zcela
degradovaných trámů nebo jejich
částí bylo nové a staré dřevo
napojováno klasickými spoji
se zajištěním pomocí tyblování
a dřevěných kolíků

3, 4 Střecha včetně krovové
konstrukce se ze statických
důvodů opravovala na dvě etapy

5 Dřevo bylo na mnoha místech
poškozeno červotočem
a dřevokaznými houbami

6 Oprava stropních trámů

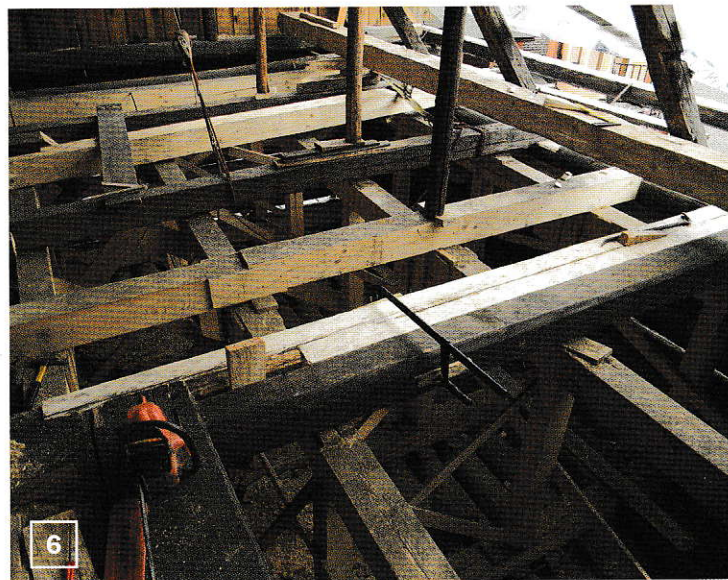
7 Stav po opravě vnějšího pláště
před instalací vymazávky

4

5

6

7